

mål för all naturens verksamhet. De blinda naturkrafterna måste, för att det hela skall kunna ha bestånd verka i öfverensstämmelse med hvarandra och således ändamålsenligt; likaså måste de vegetativa och animaliska krafterna och instinkterna tänkas såsom bestämda af samt verkande efter ändamål, som måste tänkas stämma med hvarandra samt såsom medel eller organer rigtade på ett högsta. Och dessa ändamål, huru dunkelt fattade de än kunna vara, måste dock tänkas såsom de egentliga drifkrafterna och motivena till naturens verkningar. Men ett ändamål är alltid något idéelt, ett begrepp, d. v. s. form för själfmedvetande, hvadan således äfven från denna synpunkt jaget eller själfmedvetandet visar sig som naturens princip. Men, invänder häremot Empirikern, på hvilken allt det sagda ej verkat öfvertygande, det är ju alldeles orimligt att påstå, det tyngdkraften t. ex. ej skulle vara något annat, än ett begrepp, eller att växt- och djurlifvet ej skulle vara något annat, än min andes eget lif. Det är ju alldeles påtagligt, att dessa krafter existera och verka i och genom sig själfva utan något beroende af människans förnimmande, ehuru människan väl till en viss grad